

ВЪЗРОЖДЕНСКИ СЪОБЩЕНИЯ И ДОПИСКИ ЗА ЦЪРКВАТА „СВ. НЕДЕЛЯ“ В СОФИЯ

Кателина Салтирова-Павлова

На страниците на българската възрожденска преса има различни материали от и за София и Софийско. Много и разнообразни по тематика са известията във вестниците, издавани в Цариград („Цариградски вестник“ 1848-1862; „Съветник“ 1863-1865, 1870; „Время“ 1865-1867; „Македония“ 1866-1867 и др.). Интересни дописки от София се срещат във в. „Българска пчела“, издаван в Браила, както и във в. „Български орел“, издаван в Лайпциг.

Тематично материалите представят различни природни бедствия (софийските земетресения и свързаните с тях промени в климата, в нивото на реките, в режима на минералните извори), стопански, социални, политически и културни събития в града и региона му. Значителна част от статиите и дописките са посветени на началото в развитието на светското образование в града (Денкоглувското мъжко и Трайковското девическо училище), на структуриране на учебния правилник и учебната програма, на годишните изпити и възрожденската празнична система. Автори на някои от тези журналистически материали са Сава Филаретов и Михаил Буботинов, които на някои места се подписват и с псевдоними, съответно „Един граовчанин“, „Един шоп от Лелин (Люлин) планина и Ваш спомоществовател“. Има анонимни дописки или подписани анонимно - „Един българин“, както и такива, подписани от ентузиазириани кореспонденти като Божко Станимиров, Васил Михов и местния първенец х. Мано Стоянов. В някои от дописките градът е наречен Средец, а районът и събитията - средечки.

Сред многото статии, дописки и съобщения от София, представящи различни събития, дори криминални, не се откриват публикации изцяло посветени на църквата „Св. Неделя“ в София. Това е една от 12-те средновековни църкви в града (по сведения от XVI в.)¹ и една от 7-те възрожденски църкви в столицата, запазила митрополитския си статут и блестящия си вид до днес.

В началото на XIX в., след като в малката дървена църковна постройка е направен скъп за времето ремонт (3 август - 15 ноември 1820 г.)², в нея са върнати мощите на Св. Стефан Милутин Урош II крал Сръбски, където преседявали от началото на XVIII в. и църквата още оттогава била митрополитска. Нейният храм, който не е сменял мястото си повече от десет века до днес, пет пъти е променял облика си и е бил центърът на важни обществени и културни събития няколко